

Dotazníkové šetření: Jak mládež z Ukrajiny ve věku 15+ tráví volný čas v České republice?

META, o.p.s.- Podpora příležitostí ve vzdělávání, Martina Škrdlantová (skrdlantova@meta-ops.cz), Danylo Milovanov (milovanov@meta-ops.cz), Kristýna Titěrová (titerova@meta-ops.cz)

Verze k 15. 2. 2023

Cílem dotazníkového šetření, které probíhalo v lednu 2023, bylo **zjistit, jak mladí lidé z Ukrajiny ve věku 15+ tráví svůj volný čas v České republice, jak jsou spokojeni s jeho využíváním a co jim v kvalitním využívání volného času případně brání.**

Tento dotazník jsme vytvořili v návaznosti na předchozí dotazníkové šetření mezi terénními a nízkoprahovými službami pro děti a mládež, z něhož vyplynulo, že jednou z hlavních překážek, které NZDM brání v práci s touto cílovou skupinou, je to, že **nevědí, o jaké služby či aktivity má cílová skupina zájem, a také nedostatečný zájem či motivace ze strany cílové skupiny.**

Vzhledem k tomu, že tyto dva důvody zaznívají i při našich společných jednáních s jinými organizacemi, které jsou aktivní při práci s touto cílovou skupinou, a průzkumů na toto téma je nedostatek, rozhodli jsme se vytvořit tento dotazník sami a v ukrajinské verzi jej rozeslat přes vlastní **telegramový kanál** i přímým oslovením ukrajinské mládeže, se kterou jsme navázali kontakt během předchozích projektů a aktivit METY (např. studenti či zájemci o naše kurzy ČDJ, ubytování na nouzové ubytovně na Větrníku a v Hostivaři, účastníci našich volnočasových a komunitních aktivit atd.). K šíření dotazníku mezi cílovou skupinu nám také pomohly další organizace a instituce, které sdílely náš dotazník na vlastním telegramovém kanálu (vč. MŠMT).

Dotazník byl vytvořen v rámci projektu LET'S GROW! - Vocational Education Support System for Young Migrants financovaného nadací The Velux Foundations a Nadací pojišťovny Kooperativa.

Hlavní zjištění vyplývající z tohoto dotazníku

Mládež v tomto věku (ukrajinská stejně jako česká) tráví volný čas především neformálně, mimo organizované zájmové činnosti, t.j. **individuálně doma či venku s kamarády**. Dá se tedy očekávat, že **nedostatek kamarádů v ČR a změna bydliště, resp. domácího zázemí**, mají na způsob a kvalitu trávení volného času v ČR významný vliv.

Pouze cca 30% respondentů tráví nyní svůj volný čas stejným způsobem jako na Ukrajině.

Největší nárůst v ČR oproti Ukrajině: trávení volného času **doma** (pasivní odpočinek - jídlo, spánek, relax; dále internet, TV, čtení)

Největší pokles v ČR oproti Ukrajině: trávení volného času **venku s kamarády, pohybové aktivity** mimo oddíl či kroužek (běh, posilovna atd.), **pobyt v přírodě, péče o zvířata** (psi, koně atd.), z organizovaných zájmových forem (oddíly, kroužky, kluby): **sport, hudba, tanec**

Hlavní důvody nespokojenosti s trávením volného času v ČR:

- **nemají v ČR žádné kamarády**
- **nevědí, kde najít informace** o tom, kde se jaké zájmové aktivity konají a jak se přihlásit (hlavně Praha)
- v okolí není dostupná žádná nabídka, **nutno dojíždět** (hlavně vesnice)
- nemají **žádný volný čas** (příprava do školy, jazyková příprava, práce)
- **nemají peníze** na placené kroužky (hlavně Praha)

Respondentům v současnosti chybí především tyto formy trávení volného času:

- **čas s přáteli** (najít kamarády, setkávat se, trávit více času s přáteli, čas s českými kamarády)
- **sport** (fotbal, volejbal, basketbal, tanec, fitness / posilovna, bojová umění, tenis, plavání, šachy)
- **výtvarné a kreativní kroužky a workshopy** (kreslení, fotografie, hudba, kytara, piano, housle, bicí, zpěv, divadelní)
- **vzdělávací a vědecké kroužky / kurzy** - jazyky (čeština, angličtina, francouzština), IT, grafický design, matematika, věda obecně, speleologie, cinematograf, čtení
- **kulturní akce**, koncerty, festivaly, výpravy a cestování
- chodit ven a do něčeho **se zapojovat**
- **dobrovolnictví**, eko-projekty / prospěšná činnost

Většina **nezná nízkoprahová zařízení či kluby** a neví, co tento pojem znamená, zároveň však většinu z nich taková služba zajímá. **Nejvíce láká wi-fi, teplo a občerstvení**, dále zájmové aktivity, hry, možnost sociálního poradenství. Hlavní bariéry na straně mládeže, které brání vstupu do podobných služeb, jsou **osamělost a nedostatek informací a porozumění** těmto službám a jejich fungování.

Cílová skupina často navštěvuje **restaurace, kavárny a kino**. Na vesnicích patří mezi často navštěvovaná místa také místní **knihovny**.

Respondenti projevují zájem i o **výlety, víkendové akce, sportovní akce, tábory, kulturní akce a workshopy**.

Představa ideálně stráveného dne:

- sport
- zkoušení něčeho nového - hledání nového koníčku, kroužku
- seznámení s aktivní mládeží a společné zapojení do nějakého projektu / coworking pro mladé
- poznávání nových míst, prohlídky, muzea, procházky městem, výlety do přírody
- mít / najít kamarády, trávit čas společně s kamarády

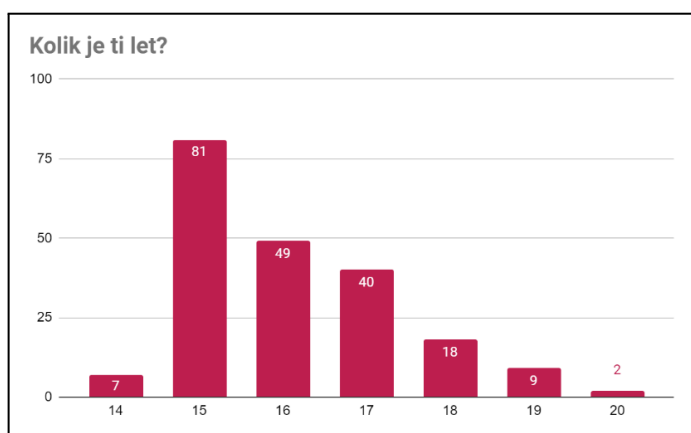
Možná řešení a doporučení:

- funguje oslovování zejména přes **Telegram a jiné sociální sítě** (většinu času tráví doma), QR kód s odkazem na Telegram na každé akci, nabalovat přes účastníky předchozích aktivit;
v terénu: mimo organizované zájmové činnosti navštěvují zejména restaurace, kavárny, kina, na vesnicích často knihovny
- **přehledná, srozumitelná nabídka vč. praktických informací**, vysvětlení, jak to ve službě vypadá, co mohou čekat, čeho se není třeba bát (viz NZDM)
- **buddy programy, mentoring, pomoc s nalezením kamarádů**
- nabízet i **nepravidelné či jednorázové akce** - vycházky, výlety, workshopy, free events...
- možnost **péče o zvířata** - např. Dočasky - zvážit možnost zapojení?
- **Darujeme kroužky dětem** - finanční příspěvek na placené kroužky
- **DDM a další zájmové a volnočasové organizace**: zájem především o sport, výtvarné, jazykové, hudební činnosti (zvážit možnost i například nabídky prostor pro míčové hry, tanec), workshopy, nepravidelné či jednorázové akce
- **sportovní oddíly, ZUŠ** - možnost zapojení (nejen) nadaných dětí, aby mohly pokračovat i zde

Příloha - odpovědi respondentů na vybrané otázky

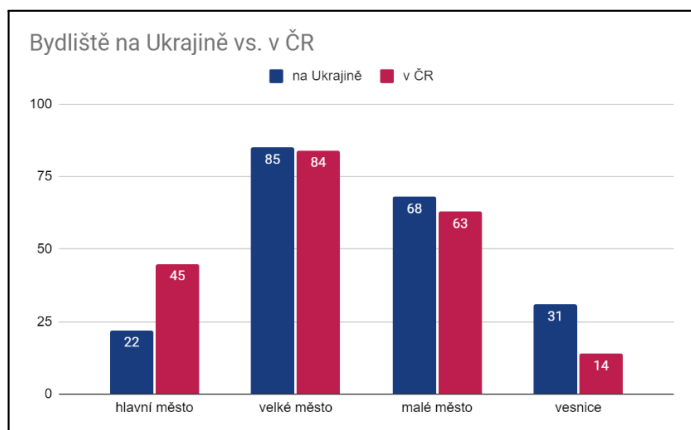
Věk respondentů

Celkem jsme obdrželi **206 odpovědí**. Početně nejvíce (80%) byla zastoupena věková kategorie respondentů **15–17 let**. 40% všech respondentů bylo ve věku 15 let.

Bydliště na Ukrajině vs. v ČR

Počet respondentů, kteří nyní v ČR žijí **v hlavním městě** se přibližně **zdvojnásobil** ve srovnání s předchozím bydlištěm na Ukrajině, zatímco počet respondentů, kteří nyní žijí **na vesnici** je přibližně **poloviční** oproti Ukrajině. Počet respondentů žijících **ve velkých a malých městech** je v obou zemích přibližně **stejný**.

Způsoby trávení volného času na Ukrajině

Před příchodem do ČR trávili respondenti svůj volný čas **nejčastěji neformálně** mimo organizované zájmové kroužky či aktivity, t.j. **individuálně doma** (na internetu, TV, čtení apod.), domácími pracemi a pasivním odpočinkem (spánek, jídlo, relax) či **venku s kamarády**.

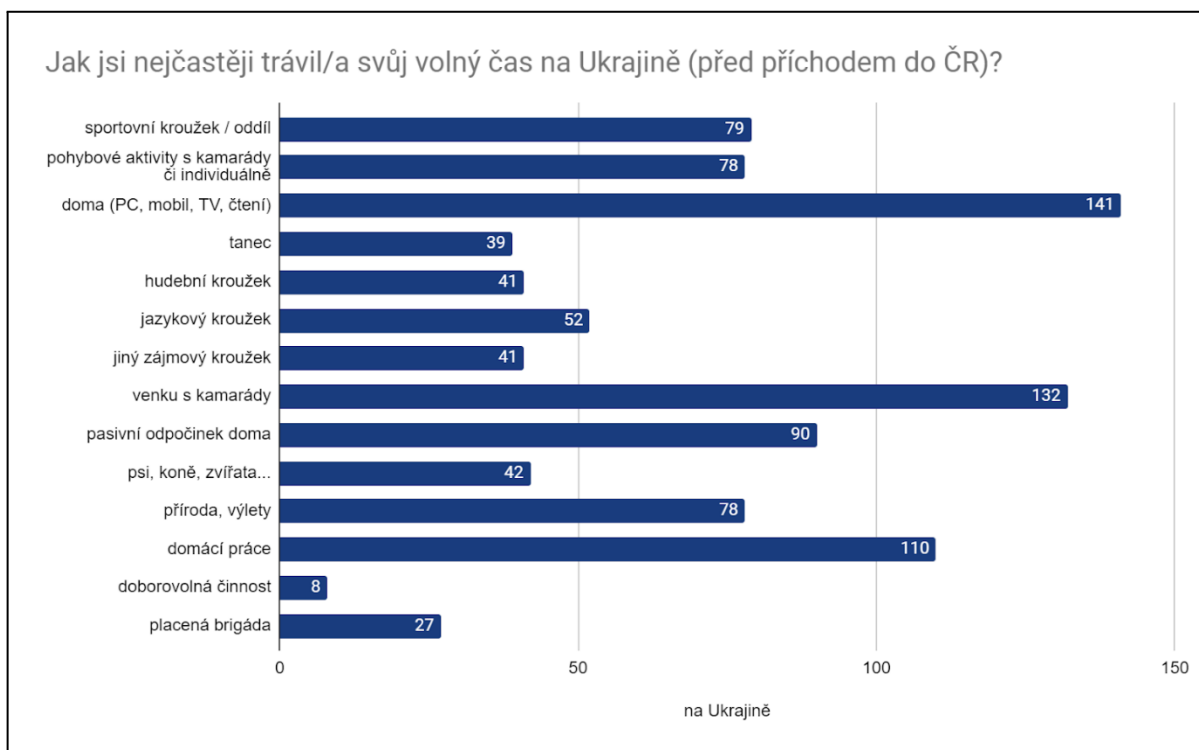
Dá se říci, že v tomto ohledu se cílová skupina významně neliší od dospívající české mládeže, která rovněž organizované zájmové útvary a činnosti vyhledává v tomto věku již mnohem méně než mladší školní děti. Dá se však očekávat, že **nedostatek kamarádů a změna domácího zázemí bude mít nyní na kvalitu trávení volného času v České republice významný vliv**.

Z organizovaných forem zájmové a volnočasové činnosti byly na Ukrajině nejčastější **sportovní kroužky či oddíly, jazykové kroužky, hudba a tanec**.

Ze sportů v oddílech či kroužcích byly nejčastější: **fotbal, volejbal, basketbal, tanec, bojová umění, plavání, atletika, gymnastika, jóga, fitness / posilovna, stolní tenis, tenis**.

Z individuálních pohybových činností byly nejčastější: **turistika / procházky, fotbal, volejbal, jízda na kole, běhání, samostatné cvičení doma / venku / v posilovně, stolní tenis**.

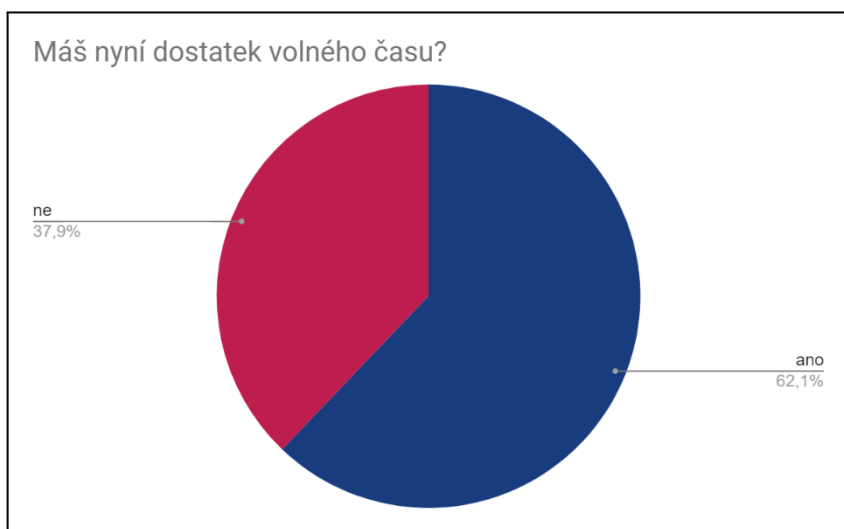
Placená brigáda a dobrovolnická činnost patřily u respondentů mezi málo využívané způsoby trávení volného času.

Dostatek volného času

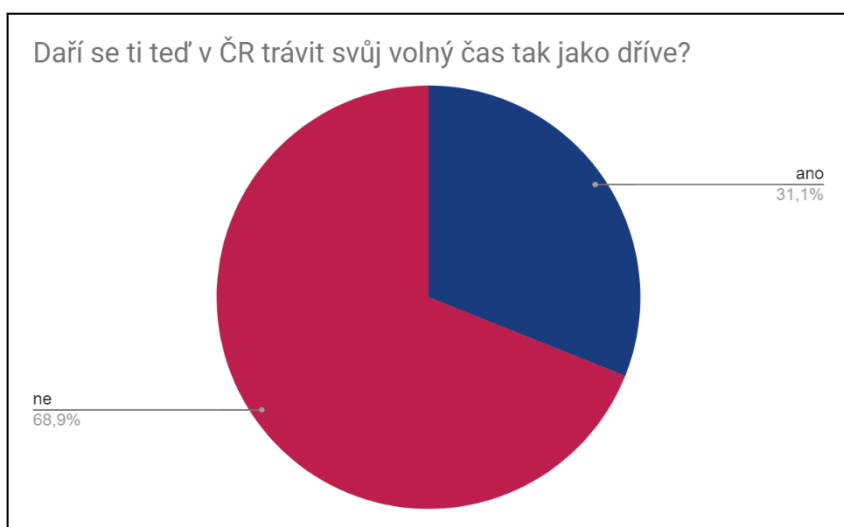
Většina respondentů je spokojena s aktuálním množstvím volného času.

Z odpovědí na další otázky vyplývá, že **nedostatek volného času** pociťují především respondenti, kterým zabírá většinu času **příprava do školy**, případně **studium na obou školách** zároveň (česká škola a online studium na Ukrajině), případně **jazyková příprava** na budoucí studium na české střední škole.

Srovnání způsobů trávení volného času na Ukrajině a v ČR

Většině respondentů (více než $\frac{2}{3}$) se **nedaří** nyní trávit volný čas tak, jako dříve na Ukrajině.

Ze srovnání způsobů trávení volného času na Ukrajině a v ČR vyplývá, že nyní v České republice je **častější zejména trávení volného času doma** (internet, TV, čtení), ale hlavně **pasivní odpočinek** (spánek, jídlo, relax).

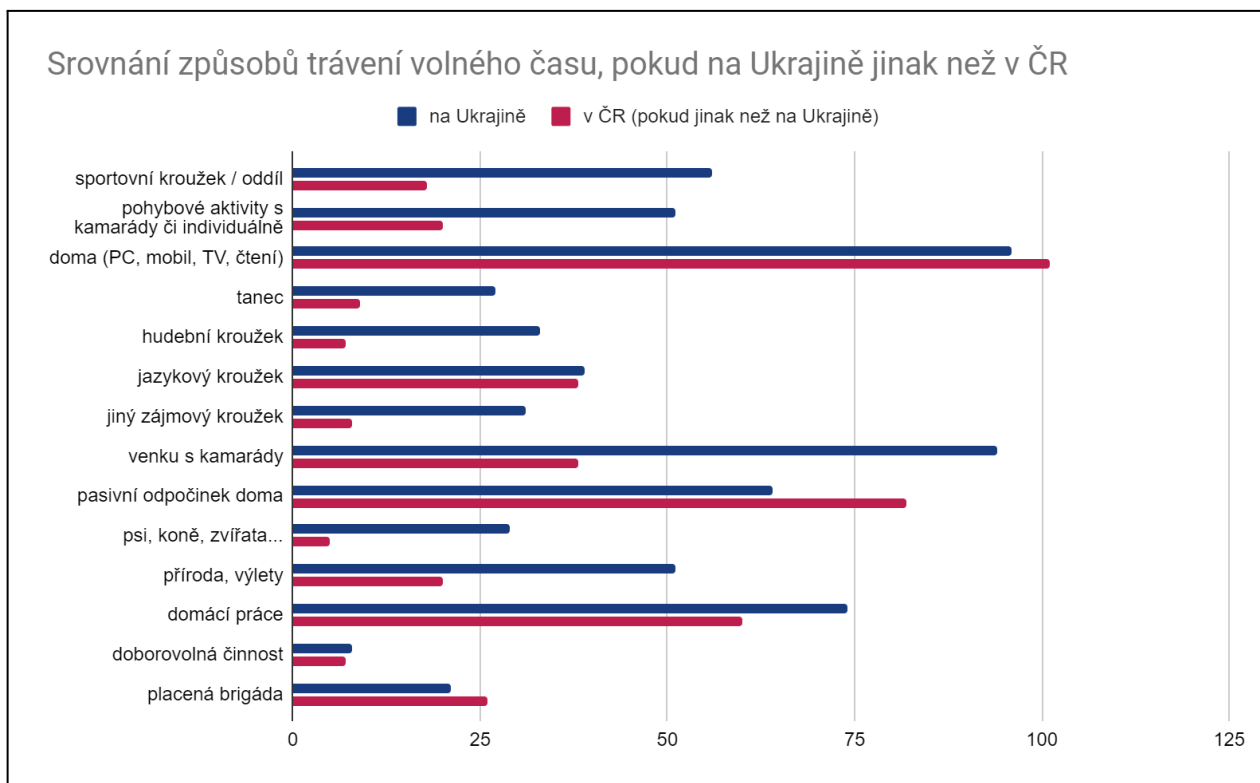
Výrazně (více než o polovinu) **ubyla trávení času venku s kamarády i pohybové aktivity** opět s kamarády či individuálně (např. běh, fitness atd.).

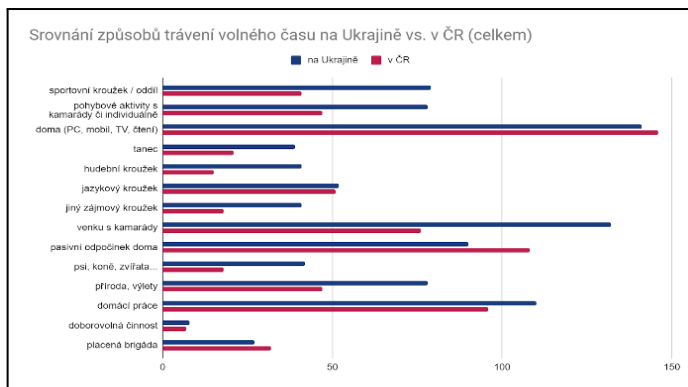
Z organizovaných zájmových činností **ubyla výrazně sportovní a hudební oddíly a tanec**. Návštěvnost jazykových kroužků zůstává na stejné míře, nezkoumali jsme však v rámci této otázky, o které cizí jazyky se jedná a do jaké míry je zde nyní zahrnuta výuka češtiny.

Z organizovaných sportovních činností v současnosti respondenti provozují zejména: **volejbal, tanec, posilování, jógu a jednotlivě těžkou atletiku, gymnastiku, plavání, cyklistiku, box a MMA**.

Z individuálních pohybových činností pak hlavně **procházky, běh, samostatné cvičení doma, posilovnu, jízdu na kole nebo volejbal**.

Výrazně v porovnání s Ukrajinou také ubyly výlety a pobyt v přírodě a čas spojený s péčí o psy, koně a jiná zvířata.

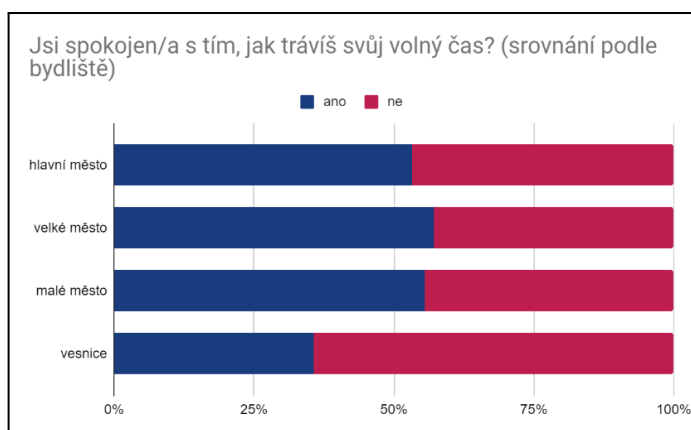
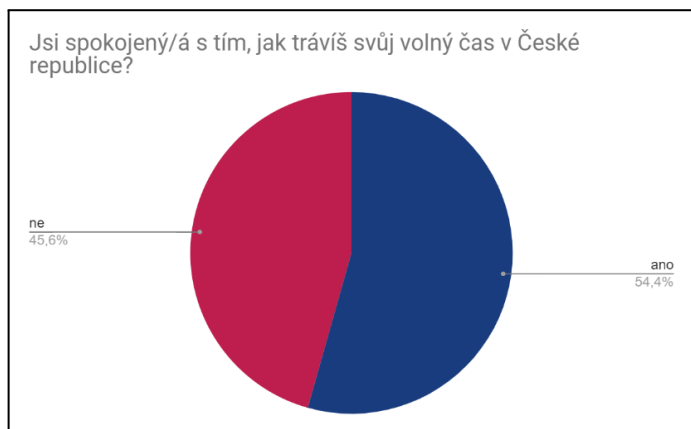

Spokojenost s trávením volného času v České republice

Nadpoloviční většina našich respondentů je spokojena s tím, jak v současnosti tráví volný čas.

Nejméně spokojených je mezi těmi respondenty, kteří nyní žijí na vesnici, kde je hlavní překážkou nedostatečná nabídka (nutnost dojíždění) a nedostatek kamarádů.

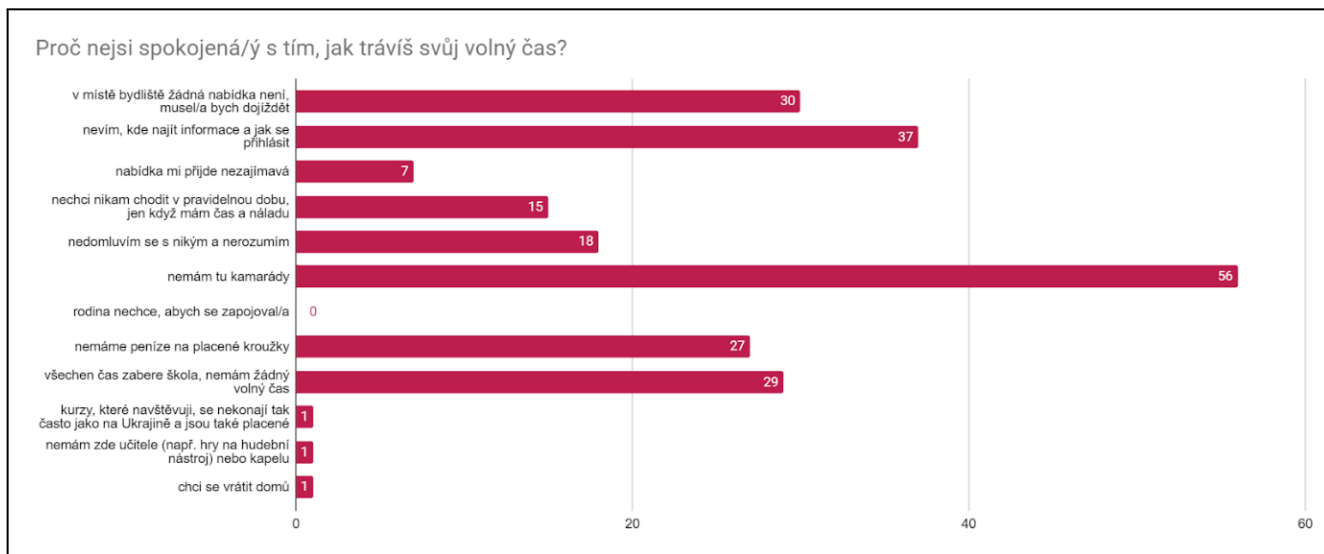
Na otázku, proč nejsou spokojeni s tím, jak tráví svůj volný čas v ČR, odpověděla drtivá většina respondentů, že **nemá v současnosti v České republice kamarády**.

Mezi další často uváděné důvody patří, že **nevědí, kde najít informace** o tom, jaké zájmové činnosti se kde konají a jak se na ně přihlásit, nebo že **v místě jejich bydliště žádná nabídka není**, a museli by tedy dojíždět.

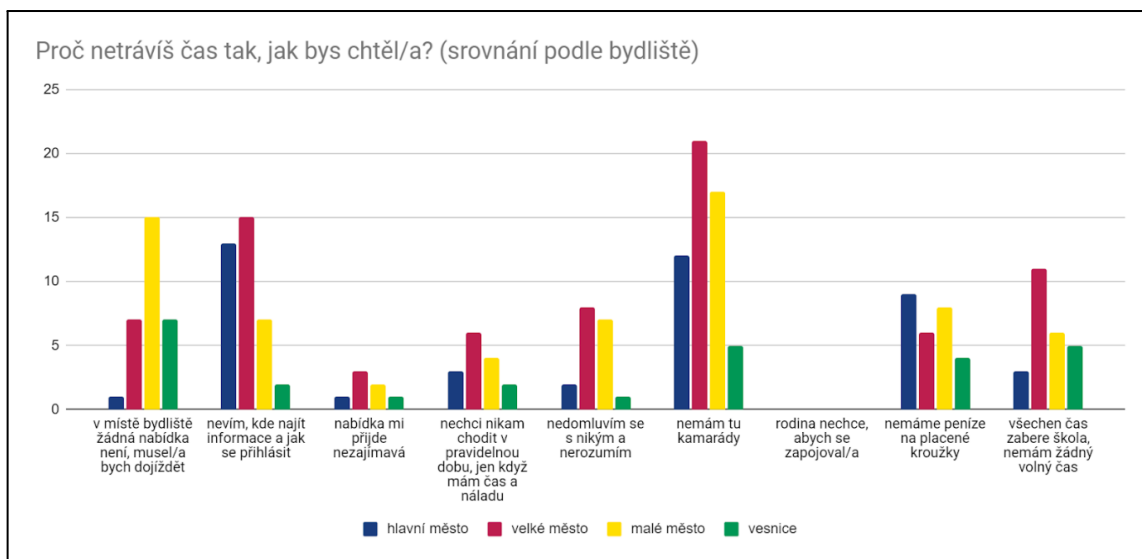
Někteří respondenti **nemají žádný volný čas**, protože jej vyplňuje škola a příprava do školy nebo práce a někteří **nemají finanční prostředky na placené kroužky**.

Z odpovědí našich respondentů se naopak **nepotvrdilo, že by si rodina nepřála**, aby se v České republice zapojovali do zájmových kroužků a činností (z obavy o bezpečí dítěte mimo domov či z důvodu naléhání na nalezení placené brigády), jak někdy zaznívá při setkáních s organizacemi, institucemi a partnery, kteří se zabývají stejnou cílovou skupinou. V našem dotazníku tuto odpověď nezvolil žádný z respondentů.

Zároveň v jiné otázce, kde jsme zjišťovali, podle koho (čeho) byli nebo jsou respondenti zvyklí vybírat si, jak tráví volný čas, jen cca 7% odpovědí uvedlo, že si vybírají podle toho, co chce jejich rodina. Naprostá většina (95% odpovědí) se zabývala či zabývá ve volném čase tím, co zajímá a baví je samotné. Další se řídili nebo řídí tím, co chtějí jejich kamarádi, anebo se rozhodovali podle možností, které se nabízely v jejich škole.

Při **srovnání podle bydliště** se ukazuje, že nabídka **v Praze a ve velkých městech** je sice zjevně pestrá, ale pravděpodobně poněkud nepřehledná, takže respondenti nejčastěji uvádějí, že **nevědí, kde najít informace o tom, jaké zájmové činnosti se kde konají, a jak se na ně přihlásit**, a zároveň více než respondenti v menších městech a vesnicích uvádějí, že **nemají peníze na placené kroužky**. **Nedostatek kamarádů** je však bohužel nejčastějším důvodem respondentů ve velkých a malých městech a ve všech skupinách patří mezi tři hlavní překážky.

Další preferované způsoby trávení volného času

Přestože nadpoloviční většina respondentů uvedla, že jsou spokojeni s tím, jak nyní tráví volný čas, **¾ by si přály věnovat se ještě něčemu jinému**, především:

- **čas s přáteli** (najít kamarády, setkávat se, trávit více času s přáteli, čas s českými kamarády)
- **sport** (fotbal, volejbal, basketbal, tanec, fitness / posilovna, bojová umění, tenis, plavání, šachy)
- **výtvarné a kreativní kroužky a workshopy** (kreslení, fotografie, hudba, kytara, piano, housle, bicí, zpěv, divadelní)
- **vzdělávací a vědecké kroužky / kurzy** - jazyky (čeština, angličtina, francouzština), IT, grafický design, matematika, věda obecně, speleologie, cinematograf, čtení
- **kulturní akce**, koncerty, festivaly, výpravy a cestování
- chodit ven a do něčeho **se zapojovat**
- **dobrovolnictví**, eko-projekty / prospěšná činnost

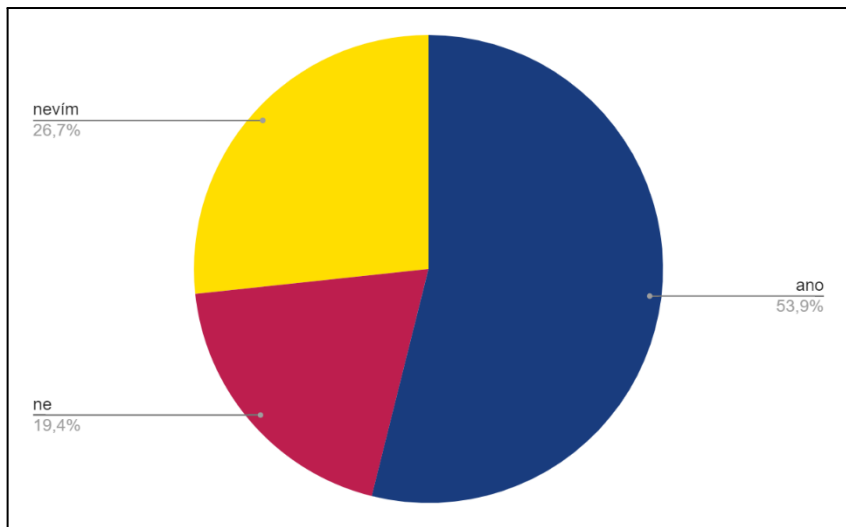
Povědomí o nízkoprahových zařízeních a postoj k nim

Na otázku, která zněla: “V mnoha městech mají děti nebo mladí lidé k dispozici tzv. nízkoprahová zařízení – říká se jim taky nízkoprahový klub nebo nízkoprah – znáš takový pojem a umíš si představit, jak takové místo vypadá a k čemu je určené?” odpovědělo pouze **7% respondentů ANO**. **93% respondentů** odpovědělo **NE nebo NEVÍM**, což odpovídá výsledkům dotazníkového šetření mezi terénními a nízkoprahovými službami, kde mnohá NZDM uvádějí mimo jiné tyto mezery či překážky v poskytování služeb této cílové skupině:

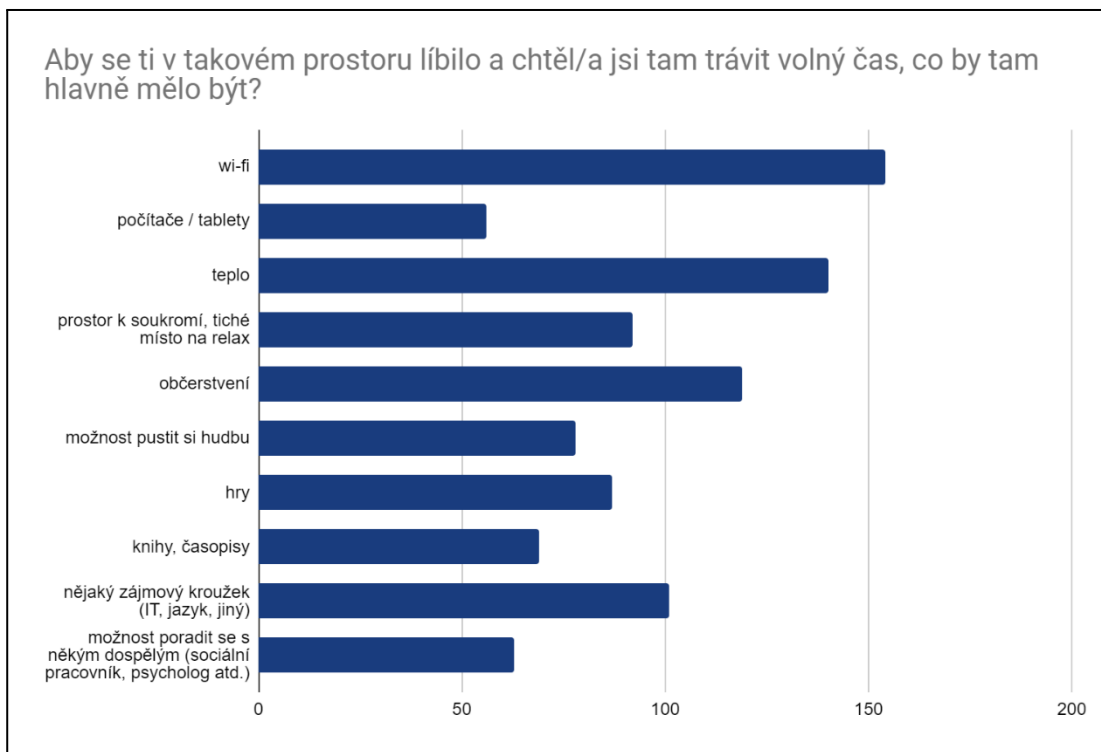
- **nízká informovanost, propagace služeb, pochopení služeb** - nedostatečná propagace mezi mladými, nedostatek terénních služeb pro cílovou skupinu, nízká informovanost cílové skupiny a nedostatečné povědomí o našich službách, neznalost pojmu NZDM a nepochopení této služby, špatná srozumitelnost toho, co jsme za službu, nedostatečná propagace v komunitě...
- **nedostatek informací o potřebách cílové skupiny, nezájem ze strany cílové skupiny** - nemáme přehled o potřebách cílové skupiny, nezájem o stávající volnočasové aktivity (“pokud se netýkají obrazovek”), nezájem ze strany ukrajinských klientů, cílová skupina o službách příliš neví a nemá s nízkoprahovou zkušeností, také nejistota, kde se budou co nejdříve vracet nebo zde zůstanou...

Když jsme však v další otázce stručně představili NZDM jako místo, kam mají děti či mládež možnost chodit v určitou dobu (například v odpoledních hodinách v určité dny), setkávat se s vrstevníky a bavit se podle své volby (například použít wi-fi, povídat si, pustit si hudbu, zahrát si hry atd.), uvedla **nadpoloviční většina respondentů**, že by je taková možnost **zajímala**. Více než ¼ respondentů uvedla, že neví, a zbylá 1/5 o přístup do NZDM zájem nemá.

Respondenty by v NZDM nejvíce lákala možnost **využití wi-fi, teplo, občerstvení**, zájmová činnost (např. IT, jazykový či jiný kroužek), hraní her, prostor k soukromí a možnost sociálního poradenství.

Na otázku, **zda by respondenty něco odradilo od návštěvy** podobného místa, odpovídají nejčastěji toto:

- přílišná vzdálenost (nutnost dojíždět)
- příliš mnoho lidí
- cizí lidé, nemá tam své přátele, “ostatní se rozdělí do skupin a já zůstanu sám/a”
- přítomnost malých dětí, míchání různých věkových kategorií
- špatně vychované děti, “nízká kulturní a intelektuální úroveň návštěvníků”
- agrese, šikana, kouření, alkohol
- strach z lidí, stud
- nucení zapojit se do nějaké činnosti
- neefektivní využití času, nicnedělání, nuda
- špatná organizace nebo špatný přístup či nezájem zaměstnanců
- “pokud se tento klub nazývá nízkoprahový, tak tam zjevně není nic smysluplného”

Většina respondentů však žádný důvod k tomu, proč by návštěvu NZDM rozhodně odmítli, nenachází.

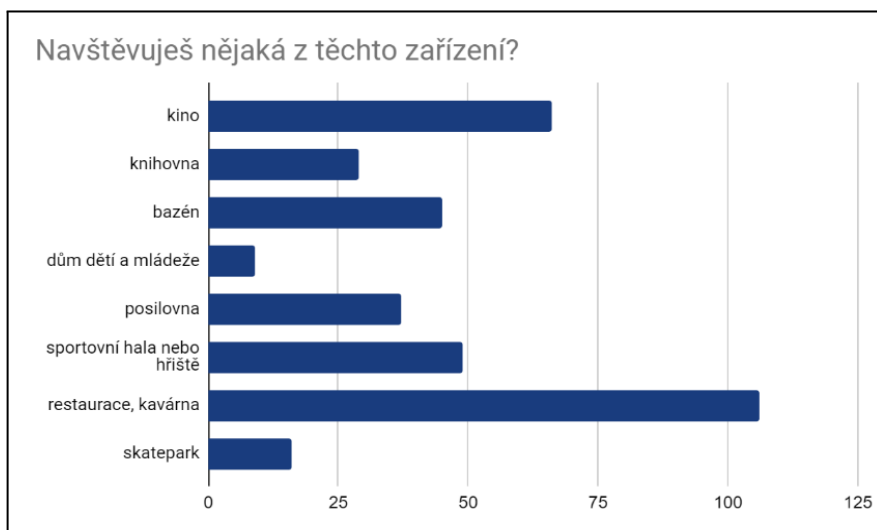
Další volnočasové akce a aktivity

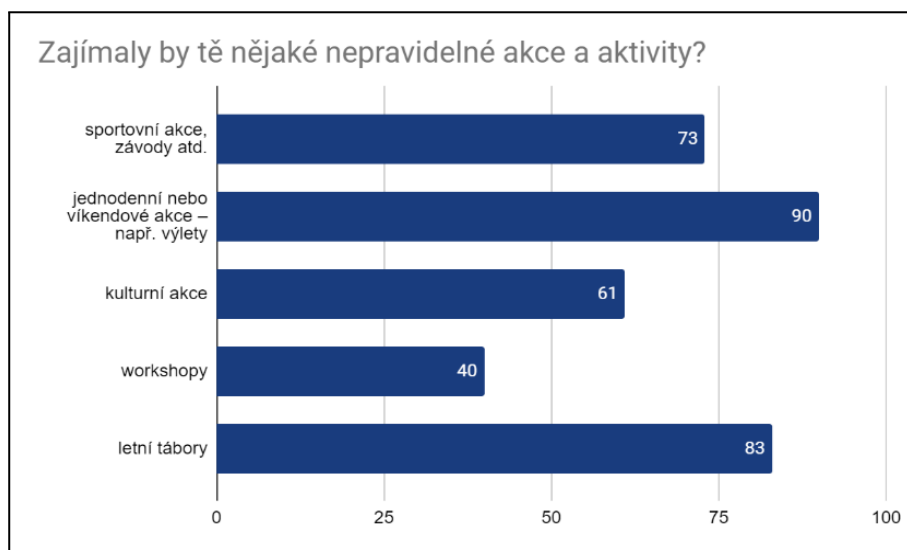
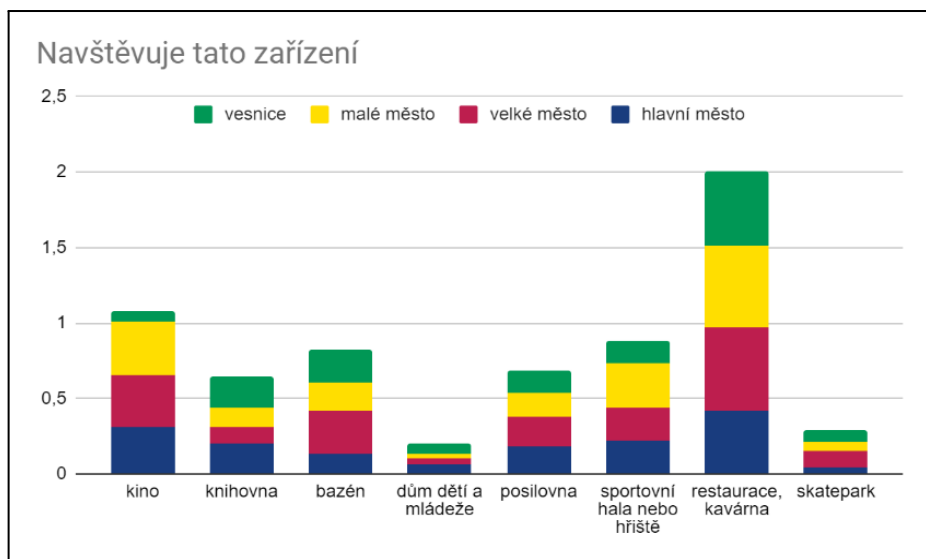
Většina respondentů navštěvuje ve volném čase **restaurace či kavárny, kino a sportoviště**, někteří také **bazén, posilovnu a knihovnu**.

Restaurace a kavárny jsou nejčastějšími zařízeními navštěvovanými nehledě na velikost místa bydliště. Respondenti bydlící na vesnicích často využívají také místní knihovny či bazén.

Nabídka DDM je stejně jako u české mládeže využívána v menší míře, ale přesto je zájem respondentů o některé sportovní a jiné činnosti, které DDM běžně ve svém repertoáru nabízí (např. míčové hry, jazykové kroužky atd.) zřejmý a bylo by škoda jej nevyužít.

Řada respondentů projevila rovněž zájem o jednorázové či nepravidelné volnočasové aktivity, zejména **jednodenní či víkendové výlety, sportovní akce a závody, letní tábory a různé kulturní akce**.

Představa o ideálním dni

Výběr z volných odpovědí:

- po škole — zájmový kroužek (sport, hudba, tanec, jazyky, umělecké), čas s kamarády, zábava
- často zmiňované cizí jazyky (nejčastěji ČJ a AJ) a jiné vzdělávání
- snad nejčastěji — sport
- zkoušení něčeho nového, hledání svého koníčku v různých kroužcích
- seznámení s aktivní mládeží a společné zapojení do nějakého projektu / společně něco vytvářet s vrstevníky / coworking pro mladé,
- poznávat nová místa
- prohlídky, muzea, procházky městem
- výlety do přírody
- odpočinek v parku
- cestování
- trávit čas s přáteli, procházet se / dělat něco společně a bavit se
- být doma a trávit čas sám nebo s blízkým člověkem (filmy, knihy, seriály, hry, spánek)
- učit se jazyky
- celý den se bavit (počítač, fotbal, procházky, shopping, restaurace / kavárny)
- mít / najít kamarády
- posilovna + sebezdokonalování + práce
- vzdělávání + práce + zájmový kroužek/čas s přáteli/osamělý odpočinek
- škola do 13:30, práce do 20:00, čas pro sebe do 22:00
- práce, která baví
- prostě práce
- práce od rána do večera, návrat do svého dočasného bydliště a učení se jazyku. O víkendu - odpočívat.
- ráno kavárna, během dne fitko, večer festival/koncert/meet-up
- ráno kavárna, procházky a shopping, restaurace a nákup jídla